

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย
2. เพื่อเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านการประกัน

ที่ปรึกษา

ดร. วลัยยา ชูประดิษฐ์
กองบรรณาธิการ
บุคลากรสำนักประกัน
คุณภาพการศึกษา

เนื้อหาในเล่ม

- ★ อารัมภบท
- ★ ระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษา
- ★ QA สารน่ารู้: การบริหารความเสี่ยง
- ★ แนวทางการประเมินและบริหารความเสี่ยงในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

<http://www.southeast.ac.th> E-mail: qa_sbc@southeast.ac.th

จุลสาร

การประกันคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

สำนักประกันคุณภาพการศึกษา

ปีที่ 4 ฉบับที่ 9 กรกฎาคม - กันยายน 2551

อารัมภบท

พบกันอีกครั้งแล้วนะคะในจุลสาร การประกันคุณภาพการศึกษา ฉบับนี้จะเรียกว่าฉบับต้อนรับเปิดภาคการศึกษาใหม่ก็ได้ค่ะ เพราะเราเพิ่งเปิดเรียนไปเมื่อเดือนที่แล้วนี่เอง ในช่วงนี้ทุกหน่วยงานคงกำลังข้มกเขม้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลของปีการศึกษา 2550 ที่เพิ่งผ่านไป เพื่อเตรียมจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2550 อย่าลืมนะคะปีนี้ เราใช้คู่มือเล่มใหม่ของ สกอ. (พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2551)

สำหรับสาระความรู้ในการพัฒนาคุณภาพ ที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้ จะเป็นเรื่องการบริหารความเสี่ยงและผลจากการประชุมสัมมนา เรื่อง ระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษาขอเชิญผู้สนใจติดตามอ่านได้ค่ะ.....

ระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษา

จากการที่ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนา เรื่อง “ระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพแก่นักศึกษา” เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2551 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ โดยมีบุคลากรจากสำนักประกันคุณภาพการศึกษาและสำนักกิจการนักศึกษาเข้าร่วมประชุมด้วยนั้น ทำให้ทราบว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา ในฐานะที่นักศึกษามีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงให้เป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้งานประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และได้พัฒนาคู่มือการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าวพร้อมนี้ได้จัดทำ “หลักสูตรฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพ ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน บทบาทของนิสิตนักศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

การประชุมสัมมนานี้ มีคณาจารย์และผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาและงานกิจกรรมนักศึกษาเข้าร่วมการสัมมนา รับทราบนโยบายและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำขึ้น อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามนโยบาย

รวมภาพกิจกรรมคุณภาพ

ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง
ด้านการเงิน ประกอบด้วย : การบริหารการเงินทั้งรายรับและรายจ่าย รวมทั้ง การบริหารเงินสด เงินคงคลัง ความน่าเชื่อถือและความทันเวลาของรายงานทางการเงิน	- การจัดทำงบการเงินได้แก่ งบดุล (Balance Sheet) และงบรายได้ ค่าใช้จ่าย งบกระแสเงินสด (Cash flow) และหมายเหตุประกอบการเงินที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ โดยมีการวิเคราะห์สถานะและผลการดำเนินงานทางการเงิน ดำเนินงานทางการเงิน รวมทั้งแผนการลงทุนต่าง ๆ เสนอต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาทุกระยะเวลาที่กำหนด เช่น ทุก 3 เดือน - การจัดทำต้นทุนต่อหน่วย - การบริหารสินทรัพย์ให้มีความคุ้มค่า - การใช้จ่ายเงินตามแผนและโครงการ
ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ ประกอบด้วย : กฎระเบียบ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดของรัฐ และระเบียบของสถาบันอุดมศึกษา	- มีกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างครบถ้วนและถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดตามกฎหมาย สัญญาที่ทำในระดับนิติบุคคล หรือสัญญาเฉพาะเรื่อง

ที่มา : แนวทางการตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำหรับวัตถุประสงค์ของการประชุมสัมมนา ก็เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา ตามคู่มือการฝึกอบรมฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นและเพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยสกอ. คาดหวังว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาจะได้แนวทางและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการจัดการฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ในส่วนการให้ความรู้แก่นักศึกษา เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษานั้น สำนักประกันคุณภาพการศึกษา ได้ดำเนินการมาโดยตลอด ในลักษณะของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้นักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญที่สุดของระบบการประกันคุณภาพและวิทยาลัยโดยสำนักประกันคุณภาพ ก็มีแผนที่จะสร้างระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษาต่อไป และจะได้แจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องให้ประชาคมชาว SBC ทราบต่อไปค่ะ

ดร.วัลยา ชูประดิษฐ์
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

QA สารสนเทศ

สำนักประกันคุณภาพการศึกษา

การบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการองค์กรอีกทั้งยังเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดี การบริหารความเสี่ยงจะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดให้มีการนำระบบบริหารความเสี่ยงมาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสียหาย ให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์กรตามยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นสำคัญ QA สารสนเทศในฉบับนี้ จึงขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารหรือการจัดการความเสี่ยงมาเสนอเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

ความหมายของความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเสียเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต และมีผลกระทบหรือ ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรทั้งในด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงิน และการบริหาร (ประไพพิศ ลลิตาภรณ์และคณะ, คู่มือการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) อาจจำแนกความเสี่ยงได้ 4 ลักษณะ คือ

แนวทางการประเมินและบริหารความเสี่ยงในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

หลังจากได้รับทราบแนวคิดทั่ว ๆ ไปของการบริหารความเสี่ยงแล้ว ลองมาดูซิว่าหากมีความเสี่ยงเกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา เราจะมีแนวทางในการบริหารความเสี่ยงอย่างไรบ้าง

แนวทางการประเมินและการบริหารความเสี่ยงในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง
ด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย : การเมือง เศรษฐกิจ สถานการณ์ โลก สังคม นโยบายรัฐ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของ สกอ. ชื่อเสียง และการแข่งขันทางการศึกษา	- การจัดทำแผนพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ระยะยาว (10-15 ปี) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ - การจัดทำแผนกลยุทธ์ (3-5 ปี) ที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของ สกอ. และรองรับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สถานการณ์โลก - การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี - การเป็นที่ยอมรับในชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดี ในสังคม
ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย : ระบบขององค์การ กระบวนการทำงาน เทคโนโลยี บุคลากร และข้อมูลข่าวสาร	- การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน - การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน - การประกันคุณภาพการศึกษา - การวางระบบการควบคุมภายใน - การตรวจสอบภายใน - การกำหนดสายการบังคับบัญชาที่เหมาะสมและการลดขั้นตอนการทำงาน - การวางแผนด้านการพัฒนาบุคลากรและแรงจูงใจในการทำงาน - การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน - การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และรายงานต่อผู้บริหารและสภาสถาบันอุดมศึกษา เป็นระยะ ๆ

3. การระบุความเสี่ยง เป็นการระบุเหตุการณ์ใดๆ ทั้งที่มีผลดีและผลเสีย ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องระบุด้วยว่าเหตุการณ์นั้นจะ เกิดที่ไหน เมื่อใด เกิดขึ้นอย่างไร และทำไม

4. การประเมินความเสี่ยงเป็นการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง โดยการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และความรุนแรงของผลกระทบจาก เหตุการณ์ความเสี่ยง โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

5. การประเมินมาตรการควบคุม เป็นการประเมินกิจกรรม การควบคุมที่ ควรจะมี หรือมีอยู่แล้วว่าสามารถช่วยควบคุมความเสี่ยงหรือ ปังจัยเสี่ยงได้ เพียงพอหรือไม่ เพียงใด

6. การบริหารความเสี่ยง เป็นการนำกลยุทธ์ มาตรการ หรือแผนงานมา ใช้ปฏิบัติเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหรือลดความเสียหายของผลกระทบที่ จะเกิดจากเหตุการณ์ความเสี่ยง

7. การรายงาน เป็นการรายงานผลการบริหารความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการ ให้ฝ่ายบริหารรับทราบและให้ความเห็นชอบดำเนินการตามแผนการบริหาร ความเสี่ยง

8. การติดตามและทบทวน เป็นการติดตามผลของการดำเนินงานตาม แผนการบริหารความเสี่ยงว่ามีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือไม่ รวมทั้งทบทวนประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง เพื่อพัฒนาระบบให้ ดียิ่งขึ้น

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์(Strategic Risk) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับ ยุทธศาสตร์ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย ภาพลักษณ์ ผู้นำ ชื่อเสียง เป็นต้น

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง ในระดับปฏิบัติการ เช่น กระบวนการ เทคโนโลยี และคนในองค์กร เป็นต้น

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ ด้านการเงิน เช่น การผันผวนทางการเงิน อัตราดอกเบี้ย ข้อมูลเอกสารหลักฐานทาง การเงิน และการรายงานทางการเงิน เป็นต้น

4. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย (Hazard Risk) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัยจากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน จากภัยธรรมชาติและการก่อการร้าย เป็นต้น

การบริหารความเสี่ยง หรือการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการบริหารและจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความ เสี่ยงลดลงหรือผลกระทบของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความ เสี่ยงมี น้อยที่สุดหรือลดลงอยู่ในระดับที่ องค์กรรับได้ การบริหารความเสี่ยงคือ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหาร จัดการทั่วไป

วิธีการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงอาจทำ ได้หลายวิธี ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการยอมรับ ความเสี่ยง หรือความเสียหายที่จะ เกิดขึ้นนั่นเอง เนื่องจากเล็งเห็นว่า โอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดความเสียหายอยู่ในวิสัยที่องค์กรยอมรับได้ หรือไม่ คัดค้านในการจัดการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยง

2. การลด/การควบคุมความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นการปรับปรุงระบบ การทำงาน หรือออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อหาทางป้องกันมิให้มี ความเสียหายเกิดขึ้น ลดโอกาสหรือจำนวนครั้งของความเสียหายที่จะเกิด หรือลดผลกระทบของความรุนแรงของเหตุการณ์ให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

3. การกระจายความเสี่ยงหรือการโอนความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการจัดการกับความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมาก วิเคราะห์ต้นทุนกับผลประโยชน์ที่จะได้รับแล้วพบว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับไม่คุ้มกับต้นทุน และองค์กรไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการหรือกิจกรรมนั้นไป

การตัดสินใจคัดเลือกวิธีการบริหารความเสี่ยง จะต้องคำนึงถึง

1. ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น หากเลือกวิธีการดังกล่าวและการเตรียมแนวทางแก้ไข
2. ค่าใช้จ่ายที่จะใช้ในการจัดการตามวิธีการที่คัดเลือกมีมากน้อยเพียงใด
3. ผลกระทบต่อฐานะทางการเงินขององค์กรที่อาจได้รับจากการตัดสินใจเลือกวิธีการดังกล่าว

ขั้นตอนในการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

1. การจัดตั้งผู้บริหารความเสี่ยง และคณะทำงานบริหารความเสี่ยงขององค์กร ขั้นตอนแรกของผู้บริหารพึงปฏิบัติ คือการสร้างความรู้สึกร่วมในงานบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อให้บุคลากรทุกคนในองค์กรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร และบุคลากร หลังจากองค์กรได้ทำการบริหารความเสี่ยง ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนในองค์กร ให้ความร่วมมือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามมาตรการในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรในขั้นตอนต่าง ๆ จากนั้นองค์กรควรจัดตั้งผู้รับผิดชอบงานบริหารความเสี่ยง ซึ่งควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์กรเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่จะต้องสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารในส่วนงานอื่นขององค์กรได้

ผู้รับผิดชอบงานบริหารความเสี่ยงมีหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของงานบริหารความเสี่ยงขององค์กรร่วมกับคณะทำงานบริหารด้านอื่น ๆ ขององค์กร วางกรอบแนวทางทางการวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์กร สร้างคณะทำงานบริหารความเสี่ยงขององค์กร ร่วมมือกับหน่วยงานบริหารด้านอื่น ๆ ขององค์กรในขั้นตอน การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การวางแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารความเสี่ยง และการติดตามประเมินผลการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

คณะทำงานบริหารความเสี่ยงควรประกอบด้วยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางสถิติ คณิตศาสตร์ การเงิน การดำเนินงาน และความเชี่ยวชาญด้านอื่นที่จำเป็นในการวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยงขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับขอบข่ายของงานบริหารความเสี่ยงได้วางไว้ร่วมกับคณะผู้บริหารขององค์กร ในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งทีมงานบริหารความเสี่ยง คณะทำงานบริหารความเสี่ยงยังมิหน้าที่ให้ความรู้ด้านความเสี่ยงกับหน่วยงานอื่นในองค์กร เพื่อให้เข้าใจขอบเขตของคณะทำงานบริหารความเสี่ยง ความสำคัญของงานบริหารความเสี่ยง ผลกระทบและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการบริหารความเสี่ยง

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบข่ายการบริหารความเสี่ยง คณะทำงานบริหารความเสี่ยง ควรมีส่วนร่วมในการวางขอบข่ายของงานบริหารความเสี่ยง และเข้าใจวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงขององค์กรอย่างแท้จริง

